

משרד החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות חורגית

גליונות לעיון בפרשת השבוע
בעריכת ד"ר נחמה ליבוביץ

חברות נ"ח, ש"ס - י"ח

נח (תשכ"ג)

ו' י"ח וחסימותי את בריתי אתך ובאת אל התיבה

אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך.

ט' ס. ואני הנני מקים את בריתי אתכם ואת זרעכם אחריכם...

ט' י"א. וחסימותי את בריתי אתכם ולא יכרת כל בשר עוד פני המבול...

אם ראב"ע ו' י"ח וחסימותי את בריתי

לאות שהם נשבע לו שלא ימות הוא ובניו במבול, ואם לא נסמך בתחילה
מפורש, כאשר מצאנו במסגרת החזרה (דב' א' כ"ב) "נשלחה אנשים לפנינו".
ומלת "וחסימותי" - שאקיים את שבועתי.
והקרב אלי, שזאת חברתי רמז לקשת.

ט' ס' ד"ה ואת זרעכם.

... והברית שאקיים היא שלא יכרת כל בשר.

(1) מה הקשי בפסוק ו' י"ח, האם הוא הוא הקשה לו גם בט' ס'?

(2) מה החבול בין שני פרושיו לו' י"ח? (השני פותח במלים, "והקרב אלי").

אא (3) מהו הדמיון בין פסוקנו (ו' י"ח) לציון דברים א' ב"ב?

xx (4) מה ראה ראב"ע להכניס פרושן למלת "וחסימותי" בין שני פרושיו
ל"בריתי" ולא אמר פרושו ל"וחסימותי" בפסוק?

xx (5) השהה לדברי ראב"ע כאן את דבריו

שמות ו' ד' ד"ה וגם חסימותי את בריתי אתך;

גם שלחתיך בעבור שהקדמותי עם האבות לתת להם...

האם פרושן את מלת "וחסימותי" ב' ו' י"ח וג' ט' ס'?

ובשמות ו' ד' פרוש אחר הוא? ואם לא - מה ראה לשנות?

ב. ו' י"ח וחסימותי את בריתי אתך

רנ"ק: ברית שאני כורת עמך שתנצל מפי המבול אתה וכל אשר עמך, אקיימו לו.

רלב"ג:

וזו הברית אשר זכר הוא לפי מה שאחשוב שעשהו ה' ית' בימים ההם, לקיים
העולם בדרך שלא יצטרך עוד אל כמו זה האופן מהברית אשר נרא בשעת
ימי בראשית... וזו הברית אמנם הקימו עם נח במה שצוהו מעשית התיבה
ושיכנס בתיבה הוא ובניו ונשיהם ושיכניס עמו מכל מין ומין... כדי
שיתקיימו...

אברבנאל

ואמנם מהו חבית שעליו אמר "וחסימותי את בריתי" חשב הר"ן שהחלטת
והחצלת הוא חבית, ואיננו נכונ, והיותר מתישב בזה הוא שהא-ל ית'
בתחילת הברית שם חוק גבול לים, שאם חיות טבע המים לכפות הארץ,
לא יחיה כן תמיד... כמו שבארתי בפירושי (פרק ט') "ויקדש המים".
והנה דור אנשי המבול כאשר עברו חוקם והפרו גבולם ובריתם, ראה הקב"ה
להפר גם כן עמם את בריתו מהגלות היבשה. וכבר ידעת שחוקי הברית
הראשונה נקראו ברית כמו שאמר ירמיה' (ל"ג כ"ב) "אם לא בריתי יומם
ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמתי" - את בריתי חילם ואת בריתי חלילה,
כי ברית הוא מלשון גבול...

וכאלו אמר ה' לנח, שהברית והגבול אשר שם למים שלא יכסו את הארץ,
אין ראוי לשמרו לאותם רשעים, כי כמו שהם הפרו את בריתי, אין אני
אסלק את בריתי ואת אמונתו וחסידי מהם ואסיר את גבול הים ושסף ועבר,
אבל הברית והחסד הזה אקים אתך, כי אחר שביריתי חיתת אתך הצדק
והשלמות, גם אני ברית שלומי לא תמוש מאתך וכי תעבור בסיס לא יושמור.

ספורנו את בריתו: אחר המבול.

באור שלא יסותו הוא ובניו במבול ושלא ימיתוהו החיות בתיבה.

מאסנו מנה עד אברתם (ע' 47): נאמר לנה, שכל בני אדם עתידים לגדוע במבול, ואם כך יהיה, ההבטחות שהבטיח א-לותים לאדם הראשון (בר' א' 22) הם כחיות עליונות עם מן, איפה, ברית כמדת בני אדם שיסדרו ויידברו ויסללו את הארץ... ואי אפשר שלא יקיים א-לנותים את דברו, לאיכר, לאחר שנאמר "כל אשר בארץ יגדע", נאמר כאן היכף ומיד "וחקיסותי את בריתי אתך" להגידו הברית אשר כרתי את אדם הראשון, אקיים אותה בך ובזרעך. בכס ימשיקומה של האנושות...

(1) מי מן הפרשנים הנ"ל מסכים עם אחד משני פירושי הראב"ע?

(2) לפי מי מן הפרשנים הנ"ל יש להבדיל בין כריתת ברית לבין הקמת (=סמירת) ברית?

(3) עיון בפסוקים: בר' ט' י"ז, שמות ו' ד'; דברים ח' י"ח. היש הצדקה להבחנה זו (בין כריתת ברית לבין הקמת ברית) לפי הפסוקים האלה?

(4) מי מן הפרשנים הנ"ל יכול להסתמך על בר' י"ז כ"א "ואת בריתי אקים את יצחק."

ג. שו"ל: וענין הברית איבנו תמיד קשר אהבה מנחם, גם לא תנאי מנחם אלא כל הבטחה בקראת "ברית".

איזו משלש ההוראות המוזכרות בדבריו סתאימה לו' י"ח, ואיזו ל ט' פסוק ט'?

תשובות יש לשלוח לנחמה ליבוביץ ירושלים, קרית טשא

העורך: מיכאל פרלמן

שאלות בסעמי המקרא.

בפסוקים אחדים נזכרים שמותיהם של שלושה בני נח:

א) ה' ל"ב ויהי-נח בן-חמש מאות שנה ויולד נח את-שם את-חם ואת-יפת

ב) ו' י' ויולד נח שלשה בנים את-שם את-חם ואת-יפת

ג) ט' י"ח ויהיו בני-נח היצאים מן-התבה שם וחם ויפת וחם הוא אבי כנען

ד) י' א' ואלה תולדת בני-נח שם חם ויפת ויולדו לחם בנים אחר המבול

כן אנו מוצאים רשימות נוספות של מנין שלושה שמות בפסוק אחד, כגון בני

יקטן בפרק י' : כ"ז ואת-הדורס ואת-אוזל ואת-דקלה

כ"ח ואת-עובל ואת-אבימאל ואת-שבא

כ"ט ואת-אופר ואת-חזילה ואת-יובב

(1) מהו החבדל באופן הנחת הסעמים ברשימת בני נח לעומת בני יקטן?

(2) הסבר את סיבת החבדל.

(3) ג' ז' י"ג נאמר: בעצם היום הזה בא נח ושם-וחם ויפת בני-נח

ואשת נח ושלשת נשי-בניו אתם אל-התבה

מה יכולה להיות סיבת השינוי של בעלי הסעמים בפסוק הזה לעומת 4 הפסוקים הנ"ל?

תשובות לשאלות בסעמי המקרא יש לשלוח למיכאל פרלמן, קבוצת יבנה ד"ג חוף אשדוד